

ПРАКТИЧНО-НАВЧАЛЬНІ СИТУАЦІЇ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

1. Закон України “Про соціальні послуги”.
2. Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”.
3. Закон України “Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України”.
4. Офіційний сайт Міністерства праці та соціальної політики України <http://www.mfsp.gov.ua>
5. Горянська С.В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення // Фінанси України. – 2001. – №6. – 87 с.
6. Мандибура В. Соціальна політика держави та її структурні складові // Україна: аспекти праці. – 2000 р. – №7. – 21 с.

Ірина Зварич, викладач кафедри іноземних мов

Національної академії Служби безпеки України
та кафедри перекладу з англійської мови
Інституту філології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ПРАКТИЧНО-НАВЧАЛЬНІ СИТУАЦІЇ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті йдеться про те, що практично-навчальні ситуації у процесі оцінювання якісного рівня знань студентів спрямовані на реалізацію прагматичного підходу опанування знань з навчального предмету, що відповідає вимогам майбутньої професійної діяльності в суспільстві з ринковими відносинами.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Практично-навчальні ситуації значно посилюють у студентів потяг до пошуково-дослідницької праці, оволодіння новим матеріалом, пізнання невідомого, а викладача – як організатора процесу викладання – до творчої роботи, а з іншого боку – до ретельного здійснення педагогічного оцінювання знань студентів в умовах заданої ситуації.

Широке використання практично-навчальних ситуацій у вищій освіті США трактується як метод навчання через аналіз проблемних ситуацій. Цей метод здебільшого застосовується у Гарвардському університеті та знаходить підтримку в інших вищих навчальних закладах. Розв’язання навчально-проблемних ситуацій у Гарвардському університеті відбувається шляхом аналізу випадків із реального життя, у процесі навчання педагоги коригують уміння студентів розв’язувати проблеми, формувати й зважувати альтернативні рішення та оцінювати поведінку керівника [1, 12].

Зарубіжний дослідник Адріан Палмер вважає, що найбільш ефективний метод, який є у розпорядженні педагога, – це його вміння створити такі практично-навчальні ситуації, які тісно пов’язані з життям та інтересами студентів, адже їм доводиться задумуватися над смислом і відповідно над тим, як себе поводити в певній ситуації і як висвітлити свої пізнання [6, 55 – 68]. Надзвичайно важливо для викладача створювати у процесі

оцінювання такі практично-навчальні ситуації, які тісно пов’язані з життям, аби мати можливість оцінити не лише реальні теоретичні знання студентів, а й їхню готовність до практичного застосування цих знань.

Теодор Дж. Ковальський зазначає, що аналіз проблемних ситуацій у вищих навчальних закладах США використовується з метою досягнення двох цілей. На його думку, одна з них – аби пропонувати студентам новий навчальний матеріал і ознайомлювати їх із сучасними теоріями, ідеями, концепціями. Відповідно друга – навчити студентів критично й логічно мислити, застосовувати набуті знання, уміння, навички на практиці для пошуків різних концепцій розв’язання проблемних ситуацій та їх аналізу, бо аналіз проблемних ситуацій розвиває аналітичні здібності [1, 12]. Оскільки студенти мають різні здібності до навчання і рівень підготовки з навчального предмету, цілком логічно, що вони пропонують неадекватні концепції розв’язання навчально-проблемних ситуацій.

Вищі навчальні заклади США намагаються навчити студентів тому, з чим вони будуть мати справу у своїй професійній діяльності. Для розв’язання питання чіткої професійної спрямованості та професіоналізму здійснюється стажування студентів протягом навчання у вищих навчальних закладах.

Стажування має велике значення у процесі навчання і, як правило, планується на завершаль-

ному етапі і не забезпечує випускникам вищих навчальних закладів США вчасного і тривалого досвіду, який би дав змогу осмислити теорію і практику. Теодор Дж. Ковальський є прихильником моделювання і вважає його одним з найефективніших методів навчання, який можна використовувати на різних стадіях професійної підготовки студентів. На його думку, моделювання дає студентам наближене уявлення про ті труднощі, проблемні ситуації й можливості їх розв'язання, з якими спеціалісти мають справу у своїй професійній діяльності [1, 14]. Звісно, неможливо передбачити всі труднощі, які можуть з'явитися у процесі професійної діяльності, але можна наблизити застосування набутих знань, умінь, навичок до реальних умов сьогодення.

Уілга М. Ріверс справедливо зазначає, що необхідно створити ситуації, де студенти будуть мати можливість діяти самостійно і почнуть використовувати знання у природній функції – налагоджувати відносини з іншими людьми, отримувати і повідомляти інформацію, висвітлювати власне ставлення до чогось, ділитися досвідом, приховувати свої наміри, знаходити за допомогою діалогу вихід зі скрутного становища, запевняти та переконувати, перезапевняти своїх співбесідників, розвеселяти їх, демонструвати свої успіхи [2, 226 – 240]. Зарубіжна дослідниця звертає особливу увагу на термін “мати можливість діяти самостійно”, який означає, що діяльність студентів не задиктовується і не контролюється викладачем, вони можуть розмовляти про що захочуть з декількома друзями, але їхня активність має керуватися вимогами програми вищого навчального закладу.

Американський дослідник Р. Брендт радить не лише використовувати практично-навчальні ситуації, але й робити аналіз конкретних ситуацій, що могло б допомогти викладачам відійти від сучасної моделі підготовки майбутніх спеціалістів, яка певною мірою ґрунтується на опануванні навчального матеріалу в аудиторіях. На його думку, слід створити “золоту середину”, де б теоретичні та практичні проблеми реально перепліталися. Р. Брендт наголошує на тому, що унікальна перевага, яку має метод навчання, побудований на аналізі конкретних ситуацій і полягає у тому, що використання реальних проблем дає можливість одночасно розглядати теоретичні й практичні аспекти, певні шляхи розв'язання заданої ситуації [3, 43]. Такий підхід створить реальні можливості використання набутих знань студентів у реальному житті, тому навчально-практичні ситуації в процесі оцінювання досягнень студентів є необхідною умовою навчання у вищих навчальних закладах США.

Практично-навчальні ситуації – цілеспрямований і двобічний процес взаємодії викладача зі студентами на основі усвідомленої мети навчання, виховання і пізнання таємниць природи, в ході якого педагог спрямовує розмову, підтримує її на належному рівні та оцінює знання студентів. Крім того, розв'язуються завдання перетворення державних цілей в особистісно значущі цілі студента, який формує свої професійні якості. Тут вирішальна роль належить педагогу, оскільки він не лише навчає студентів, а й постійно шукає нові методи, підходи до процесу викладання навчального предмету та оцінювання якісного рівня знань студентів.

Педагогічні технології оцінювання знань студентів широко використовуються у США, а сам процес технологізації швидкими темпами змінює звичне життя у Сполучених Штатах. Недавнє опитування, проведене Національним центром статистики у сфері освіти, засвідчує високі показники технічного оснащення у США – 95% навчальних закладів і 63% навчальних кабінетів підключено до Інтернету [5, 40]. Незважаючи на те, що американські навчальні заклади переважно фінансуються за рахунок коштів платників податків, а приватні за – рахунок сплати за навчання, численні підприємства, урядові органи й організації надають гранти на розширення використання новітніх технологій у вищих навчальних закладах. Оцінювання знань студентів США здійснюється шляхом використання у роботі педагога комп'ютерів, які стають доступнішими і потужнішими, і через кожні три роки їх обчислювальні можливості й швидкість підвищується у чотири рази. Нині, коли цим обладнанням і його технічними можливостями можуть користуватися студенти, педагоги наголошують на тому, що ключем до максимального використання педагогічних засад у навчальних закладах стає прихильність до нових поглядів на викладання і засвоєння знань. На їхню думку, педагогічні засади можуть змінювати роль студентів у процесі навчання: від пасивних споживачів навчального матеріалу до творців нового знання, перевтілювати їх на повноправних членів широкого співтовариства любителів знань, до якого належать “дорослі теленаставники” і навіть ровесники із різних куточків світу.

Американський дослідник Джон О'Ніл посиляється на дослідження Дона Тепскоп, який вважає, що нові підходи, педагогічні засади допоможуть виховати культуру спілкування, адже студенти із задоволенням встановлюють тісні зв'язки з іншими людьми, яких об'єднує спільна мета, – ґрунтовне опанування предмету, досягнення ви-

соких стандартів у вивченні навчальних предметів [5, 41]. На його думку, Інтернет сам собою є найкращим середовищем для навчання у режимі взаємодії. Цей підхід дедалі більше вміщує у собі велике джерело людських знань, доступ до людини і постійно зростаючу сферу послуг, починаючи з ігрових майданчиків для дошкільнят і закінчуючи віртуальними лабораторіями для студентів, які вивчають нейропсихіатрію.

Заслугує уваги дослідження американських науковців Джеральда П. Делахунті і Джеймса Дж. Гарвей, які пропонують три напрями діяльності викладача в процесі педагогічного оцінювання знань студентів:

- систематично вдосконалювати процес педагогічного оцінювання і визначати реальні знання студентів;
- надавати необхідні можливості для опанування навчального предмету;
- навчати критично мислити висловлюючи свої думки [4, 1].

Актуальною є думка американських дослідників про необхідність навчання студентів критично мислити. Це означає, що студентам потрібно аналізувати шляхи розв'язання практично-навчальної ситуації, адже ніщо так не розвиває критичного мислення, як дискусія, проблемний зміст, тоді студенти можуть не лише справедливо оцінити ідею свого товариша, а й отримати критичне судження щодо свого висловлення з боку однокласників і викладача. Легко спілкуватися на запропоновану тему з навчального предмету, якщо учасники співбесіди виступають як рівні, а в аудиторії панує атмосфера злагоди і культура критики. За цих обставин студенти отримують задоволення від заняття, впевненість у висловлюваннях і здебільшого їм вдається подолати перепони страху і скутості, розмовляти науковими термінами з предмету, який вивчають. З'являється натхнення на творчі здобутки.

Тільки наполеглива і творча самостійна праця може знайти істину в кожному серйозному питанні. Саме знання є рушійною силою у розв'язанні практично-навчальної ситуації, яка стимулює до самостійної наполегливої праці як викладача, так і студентів. Самостійна робота студентів, як їхня індивідуальна діяльність, активізується, коли з'являється необхідність пізнати щось нове, невідоме, потрібне і надзвичайно важливе для власної досконалості.

Здійснюючи оцінювання знань студентів, наприклад, опанування іноземної мови, викладачі дуже часто вислуховують скарги вихованців такого змісту: "Я все розумію, але сказати не вмію"; "Я хочу сказати щось своє, а виходить завчена

фраза з підручника"; "Я це знаю, але боюся сказати". Більшість студентів можуть говорити багато, легко, не докладаючи зусиль на повторення тем, що вивчалися за певний період, а от щодо розмови на тему, яка не вивчалася, то вони довго думають, обмірковують відповіді і часто висловлюють думку, далеку від належного рівня.

Оцінювання знань студентів підкреслює, що досягнення мети в навчанні потребує значних зусиль і наполегливості. Програмний матеріал, що вивчається на лекційних та семінарських заняттях у вищому навчальному закладі, не може повністю відображати проблеми реального життя та дійсності, чого вимагає науково-технічний прогрес. Саме тому і виникає необхідність створення практично-навчальної ситуації оцінювання знань студентів, спрямованої на розширення та вдосконалення методів навчання і форм підвищення якості знань вихованців.

Безумовно, не можна розподіляти студентів на певні групи або підгрупи, наказувати їм спілкуватися на одну із запропонованих програмним матеріалом тем. Необхідно лише створити умови для цікавого спілкування. Іноді плідна розмова відбувається стихійно, незалежно від педагога, у силу того, що група сформована за приблизно однаковим рівнем знань, захопленнями, психологічним темпераментом. Але у більшості випадків саме викладач є організатором створення практично-навчальної ситуації. Він пропонує студентам цікаві завдання, і, таким чином, виникає практично-навчальна ситуація, яка показує якісний рівень знань студентів. Лише в спілкуванні відбувається діалогічне та монологічне мовлення. І якщо практично-навчальна ситуація, яка є за своїм змістом проблемною, тісно наближена до реального життя, то захопливим буде обговорення і вдосконалення методів її розв'язання.

Проблемна ситуація – це загальний опис якогось випадку, який може мати декілька методів, а саме: дослідження, оцінювання, аналіз внутрішньої політики вищого навчального закладу, навчання. На думку Теодора Дж. Ковальського, навчання через аналіз проблемних ситуацій означає, що студентів ознайомлюють з основними компонентами такого аналізу, щоб дослідити різні види поведінки або різні способи розв'язання проблеми [1, 11]. Така думка дещо обмежена, оскільки студенти, які мають ґрунтовні знання з навчального предмету, можуть запропонувати власний спосіб розв'язання проблеми, який ще не представлений, а основні його компоненти не проаналізовані. Тому для педагога важливо не лише формувати уміння і навички студентів у процесі навчання, а й зберегти ті, що вже склалися на певний момент

розв'язання навчально-практичної ситуації, розкривати їх та вдосконалювати. Особливо важливо для викладачів іноземної мови зберегти комунікативні здібності у студентів і дати поштовх для розвитку нових, прогресивних.

Уілга М. Ріверс вважає, що якість спілкування мовою, яка вивчається, має оцінюватися за вміннями отримувати та передавати інформацію про наміри, адекватно реагувати на ситуацію і поведінку інших [2, 236]. Поділяючи думку зарубіжного науковця, слід зазначити, що практично-навчальна ситуація, яка є одним із методів виявлення якісного рівня і яка максимально наближена до дійсного життя, надає педагогові реальні можливості здійснити оцінювання знань студентів, їхні вміння реально застосовувати теоретичні знання.

Важливо, щоб розв'язання практично-навчальної ситуації відбувалося без тиску педагога, впливу факторів, що пригнічують чи принижують гідність студентів. Доброзичливе, щире ставлення педагога до своїх вихованців розрядить атмосферу в групі, й студенти не будуть боятися говорити, тобто подолають перепони страху висловлювання думки щодо розв'язання практично-навчальної ситуації. У момент, коли студент починає висловлювати свою думку на основі накопичених знань, говорити мовою, яку вивчає як іноземну, викладач має терпляче вислухати, зрозуміти ідею, а не втручатися в розмову, постійно виправляючи помилки. Ніщо так не знижує ентузіазм і захоплення, як надмірне виправлення помилок, допущених студентами в момент розв'язання практично-навчальної ситуації оцінювання їхніх знань. Але це не означає, що викладач не повинен зовсім виправляти помилок, він має їх занотувати та обговорити із студентом, зробити зауваження, дати поради і справедливо оцінити рівень знань майбутнього спеціаліста.

Оцінювання знань студентів має на меті не лише визначити якості засвоєних знань вихованцями, а також з'ясувати прогалини в процесі навчання, накреслити шляхи їх усунення. Саме вміння педагога, його ерудиція допомагають плідно організувати процес викладання. Якщо викладач не володіє майстерністю організації роботи студентів, щоб захопити їх процесом викладання, то марно застосовувати іншу силу впливу.

Покликання педагога вимагає посиленої відповідальності до обраної професії. Слід враховувати, що викладач працює з дорослими людьми, майбутніми спеціалістами, які мають стійкі погляди на життя і бажають, аби з їхньою думкою рахувалися. Можна любити своїх вихованців, але не бути в душі педагогом, не вміти організувати

процес викладання. Можна володіти педагогічною майстерністю, але не любити студентів, і тому процес викладання не буде мати відповідних результатів, що вимагає система освіти та потреби нинішнього науково-технічного прогресу.

Вивчення навчального предмету, наприклад, опанування іноземною мовою буде мати успіхи, якщо викладач поєднує в собі педагогічну майстерність і повагу до своїх вихованців. І тому навчальна розмова, що відбувається в процесі опанування іноземною мовою, має вміло коригуватися викладачем. Робити це слід тактовно, без приниження особистості студентів.

Дискусію, що відбувається в процесі розв'язання практично-навчальної ситуації, можна навіть записати на магнітофонну плівку і запропонувати студентам знайти свої помилки, зробити самостійно виправлення не для того, щоб образити, що вони не знають чогось, а для того, щоб майбутні спеціалісти стежили за своєю мовою, тобто самостійно здійснювали оцінювання власних знань.

Уілга М. Ріверс звертає особливу увагу на те, щоб навчити студентів самостійно оцінювати свої знання в опануванні іноземною мовою і дати широку можливість для спілкування, тобто, "нехай вони говорять те, що їм хочеться сказати" [2, 235]. Слід надати самостійності студентам, звільнити їх від залежності викладача, формувати уміння розраховувати на свої знання, самостійно шукати вихід зі скрутного становища.

Джеральд П. Делахунті та Джеймс Дж. Гаррей висловлюють цікаву думку, як вирішити практично-навчальну ситуацію. Якщо постала якась проблема, то не треба впадати в розпач, адже головне вміння впоратись із негараздами – це визначити джерело труднощів, чітко окреслити проблему, і це допоможе знайти вихід із складеної ситуації. Студентам не треба боятися ставити запитання викладачу, якщо вони мають якісь проблеми, оскільки багато їхніх однокласників мають такі ж запитання, але не наважуються їх озвучити [4, 7]. Саме один з таких докорів викладач і вислуховує в процесі оцінювання знань: студент боїться висловити свою думку, з'ясувати незрозуміле йому питання. Одна з причин такого страху – надмірне хвилювання, що викладач необ'єктивно оцінить знання і занижить оцінку, якщо буде допущено помилку при запитанні чи з'ясуються слабкі знання в опануванні предметом.

Важливе значення в процесі створення практично-навчальної ситуації відіграють педагогічні засади, психолого-педагогічні принципи оцінювання знань студентів. Взаємне доброзичливе ставлення в процесі навчання, створення здорового

психологічного клімату в групі є одним зі способів подолати “страх”, знайти сміливість висловити свою думку. Покликання педагога – розуміти стан студента проявити доброзичливість і терпіння, вселити впевненість у своїх знаннях [2, 206]. Викладач має чутливо реагувати на емоційний стан студентів, ознаки знервованості і хвилювань, швидко вживати заходи для уникнення цих небажаних проявів душевного стану. Він також повинен бути обізнаним стосовно взаємовідносин між окремими студентами в групі, домогтися невимушеної атмосфери в процесі спілкування. Впровадження практично-навчальної ситуації в процесі оцінювання знань створить певні умови для спілкування, коли студенти матимуть можливість розв’язати проблеми, максимально наближені до реального життя.

На основі аналізу педагогічної літератури можна визначити певні відмінності оцінювання знань студентів в умовах реалізації практично-навчальних ситуацій від поширеного традиційного оцінювання, що ґрунтується на пояснювально-ілюстративній теорії навчання. Пояснювально-ілюстративний метод передбачає формування готових знань та осмислення ідейного підходу в процесі розв’язання навчально-практичної ситуації, яка здебільшого засвідчує ставлення студентів до навчального предмету, бо без глибоких та змістовних знань не буде наукового обґрунтування шляхів виходу з тієї чи іншої ситуації. Відповідно, практично-навчальні ситуації спричинюють виникнення суперечностей, які виступають рушійною силою опанування навчального предмету і підвищення якості навчання. Запропонована практично-навчальна ситуація під час занять спонукає студентів знаходити різні шляхи подолання суперечностей, що дає значні можливості для викладача здійснити процес оцінювання знань, умінь і навичок студентів, які вони застосовують для з’ясування цієї ситуації.

Отже, аналіз педагогічних засад оцінювання знань студентів в умовах реалізації практично-навчальних ситуацій переконує, що опанування навчального предмету здійснюється таким чином значно краще, і це один із ефективних шляхів досягнення високих стандартів. Студенти не просто повторюють за викладачем доступні істини, а шукають необхідні методи, дискутують щодо шляхів розв’язання практично-навчальної ситуації, а процес оцінювання знань проходить активно і цікаво. Практично-навчальні ситуації спрямовані на пошуки прогресивних методів оволодіння знаннями, застосування набутих умінь і навичок у з’ясуванні навчальної ситуації. На таких заняттях формується певна проблема навчального про-

цесу, задається і осмислюється ситуація, відбувається сприйняття поставленого завдання, складаються гіпотези та обмірковуються підходи до розв’язання практично-навчальної ситуації, що завершуються етапом аналізу запропонованих шляхів її розв’язання та оцінювання результатів. Практично-навчальні ситуації здійснюються не тільки для засвоєння і застосування нових знань, розвитку методів реалізації, творчого підходу до виконання, а й для обґрунтування широких можливостей виконання завдань, спрямованих на професійну діяльність майбутніх фахівців, на оцінювання якісного рівня знань студентів.

Педагог, який керує практично-навчальною ситуацією в процесі оцінювання знань студентів, має бути висококваліфікованим, готовим до різнобічних і неординарних запитань та відповідей своїх вихованців, мати свої варіанти щодо розв’язання ситуації.

Практично-навчальні ситуації в процесі оцінювання знань студентів – це один із методів навчання, за допомогою якого пробуджується думка, активізується мислення, складаються умови для формування правильних суджень. Тобто виникає інтелектуальне ускладнення для людини тоді, коли вона не знає, як пояснити певне явище, факт, процес діяльності. Інтелектуальне ускладнення не може бути навчальним, якщо нові знання не пов’язані з раніше набутими, якщо пошукове ускладнення не стимулює розумового пошуку, не розвиває наукової думки. Без актуалізації наукової думки не відбудеться і ґрунтовного опанування навчального предмету.

Результати дослідження педагогічних підходів до оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах США свідчать про їх різноманітність, плюралістичний і поліфонічний характер, що зумовлюється децентралізованим характером американської системи освіти.

Завдання педагога – запалити вогник пошуку істини, допомогти знайти шляхи розв’язання поставлених проблем, не зупинятися в опануванні знань, а постійно їх розвивати. Тому педагог широкого кругозору навчає студентів спілкуватися, підтримувати розмову, вести дискусію в процесі вирішення практично-навчальної ситуації.

Висновки. Отже, оцінювання знань студентів США в умовах реалізації навчально-практичної ситуації спрямовані на досягнення триєдиної мети системи освіти США: навчання, виховання майбутніх і формування готовності до корисної праці.

1. Ковальський Дж.Т. Проблемні ситуації в керуванні освітою / Переклала з англ. Ан-

СУТНІСТЬ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ У МУЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ЗАКАРПАТТЯ (1919 – 1939 pp.)

жела Кам'янець. – Львів.: Літопис, 2003. – 252 с.

2. Риверс М. У. Пусть они говорят то, что им хочется сказать // Методика преподавания иностранных языков за рубежом / Под. ред. Синявской. – М.: Прогресс. 1976. – С. 226 – 240.

3. Brandt. R. An assessment of teaching: A conversation with Lee Shulman. *Educational Leadership*. – 1988. – Vol. 46. – № 3. – P. 42 – 43.

4. Delahunty G.P., Garvey J.J. Garvey. *Language, Grammar, Communication. / A Course for Teachers of English*. MC GRAW-HILL, INC – New-York, 1994. – 435 p.

5. O'Heil J. U.S. Students and the technological evolution // *U.S. Society and values*. – 2000. – Vol. 5, № 2. – June. – P. 40 – 42.

6. Palmer A. *Teaching Communication* // *Language Learning*. – 1970. Vol. 20, № 1. – P. 55 – 68.

Олена Юрош, викладач

Київського національного університету культури і мистецтв

СУТНІСТЬ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ У МУЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ЗАКАРПАТТЯ (1919 – 1939 pp.)

У статті розкрито сутність освітньої практики музичного виховання Закарпаття 1919 – 1939 pp., зокрема, у працях С. Боchema, А. Прухи та Ю. Боршоша.

Постановка проблеми та її актуальність. Зміст діяльності шкільних осередків Закарпаття в 20 – 30-х pp. XX століття та методика музичного виховання дітей базувалися як на вітчизняному, так і – переважно – зарубіжному досвіді. Адже безпосередній зв'язок Карпатської України з Наддніпрянською Україною фактично був відсутній, хоча опосередкована взаємодія контактно-генетичного характеру між етнічними землями України тією чи іншою мірою завжди мала місце. В освітніх осередках Закарпаття велася активна робота з розробки авторських методичних рекомендацій, а також впровадження основних засад музичної освіти відомих культурно-освітніх діячів України, зокрема, композиторів М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича.

За умов, коли на 20 – 30-ті pp. XX століття припадає принципово новий етап демократичних перетворень у Закарпатті після її багатовікового входження до складу Угорщини й Австро-Угорської монархії, домінантною стала потреба усунення недоліків у галузі музичного виховання. Провідні українські педагоги Закарпаття аргументовано обґрунтовували значення музичного виховання для підростаючого покоління в шкалі трансцендентних вартостей, сутність яких найкраще засвоюється у шкільному віці. Йдеться передусім про українську національну школу, яка в 1919 – 1939 pp. вперше набула системної норми. Адже до 1919 року програми, що використовувалися в державних школах Угорщини, вже передбачали

– утверджену в країнах Західної Європи (Англія, Італія, Німеччина, Франція) – практику вивчення літургійного співу, впровадження методів вокального мистецтва від засновника лінійного співу Гвідона Аретинського (992 – 1050) до творця складного музичного інтерпретаційного апарату Ріхарда Вагнера (1813 – 1883). Тому так важливо, що в досліджуваний період у навчально-освітніх осередках Закарпаття посилена увага була спрямована саме на реалізацію завдань задля розвитку та утвердження національної ідентичності. Чільне місце у цій справі належало музичному вихованню.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У музичній літературі дотепер цілісно не осмислені питання становлення і розвитку музичного виховання у Закарпатті, а саме в добу його входження до Чехословаччини (1919 – 1939). Помітні дослідження в галузі загальної теорії та історії освіти й музичного виховання на теренах Західної України, що належать перу таких авторів, як Й. Баглей, І. Бермес, В. Гомоннай, І. Гринчук, М. Зан, М. Кляп, М. Кухта, В. Мадзігон, Л. Масол, С. Павлишин, С. Процик, О. Савченко, В. Сагарда, О. Смоляк, Т. Росул, Е. Тайнел, Є. Федетов, І. Хланта. Водночас системний аналіз поєднання навчального процесу з музичним вихованням не став предметом спеціального наукового дослідження.

Мета статті полягає у спробі розкрити сутність освітньої практики музичного вихован-